

ES NIEUWS 107

NSC jaagt pensioenwereld in de gordijnen

Met het voorstel om deelnemers van pensioenfondsen in een referendum te laten beslissen of overgestapt moet worden naar het nieuwe pensioenstelsel heeft NSC grote ophef veroorzaakt in de pensioenwereld. Van de kant van politieke partijen, pensioenfondsen, vakbonden en werkgevers kwamen uitgesproken felle negatieve reacties.

Het voorstel was gegoten in de vorm van een amendement op een kleine wetswijziging waarover in januari gestemd zou worden, om de uiterste ingangsdatum van het nieuwe pensioenstelsel met een jaar te verschuiven naar 1 januari 2028. Op deze wijze werd voorkomen dat het voorstel ter beoordeling langs de Raad van State zou gaan, en dat nota bene door de partij die zegt op te komen voor goed bestuur en deugdelijke wetgeving. De Tweede Kamer stemde gelukkig in met een voorstel van D66-lid Hans Vijlbrief, om het NSC-amendement toch naar de Raad van State te sturen.

Arbeidsvoorwaarde

Een principiële bezwaar tegen het plan van NSC is dat pensioen een arbeidsvoorwaarde is. Omdat vrijwel alle werknemers onder een CAO vallen, onderhandelen zij dan ook niet over hun pensioenvoorwaarden. Die onderhandelingen worden gevoerd door

de sociale partners, dat wil zeggen, de vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. Dat is altijd zo geweest en vakbonden en werkgevers zijn ook akkoord gegaan met het nieuwe pensioenstelsel. Het is misschien frustrerend dat gepensioneerden niet kunnen meebeslissen over pensioenplannen, maar de onderhandelende partijen hebben in principe het belang van alle pensioendeelnemers voor ogen. Vakbondsvertegenwoordigers zijn zelf immers ook toekomstige gepensioneerden. En mocht een pensioenregeling niet evenwichtig blijken te zijn voor alle betrokken deelnemers, dan is er altijd nog de toezichthouder, De Nederlandsche Bank, om die onevenwichtigheden aan de kaak te stellen.

In het amendement van NSC, dat werd ingediend door Kamerlid Agnes Joseph met steun van BBB, staat dat minstens 30% van de deelnemers moet meedoen met een referendum en een meerderheid voor moet stemmen, anders gaat hun pensioenfonds niet over naar het nieuwe stelsel. Het problematische daarvan is het gebrekkige inzicht dat de meeste pensioendeelnemers hebben in de details van hun pensioen. Daarmee zijn ze ook vatbaar voor stemmingmakerij. Dit nog afgezien van de beperkte betrokkenheid van de meeste mensen met

Minister van Hijum van Sociale Zaken.

hun pensioen: het is sterk de vraag of de opkomst wel voldoende zal zijn.

Rechtszaken

De achterliggende reden van het voorstel is de vrees van NSC dat er een golf aan rechtszaken tegen de overgang naar het nieuwe stelsel komt. Deelnemers zouden de vermeende onzekerheid daarvan niet wensen en liever kiezen voor een wat lager pensioen met meer zekerheid. Maar ten eerste kiezen de meeste bedrijven en sectoren voor de zogenaamde solidaire premieregeling, waarin een buffer wordt aangehouden waarmee eventuele grote veranderingen in de jaarlijkse rendementen gedempt kunnen worden. En ten tweede is er tot nu toe slechts één rechtszaak geweest, namelijk tegen het pensioenfonds van de loodsen: een gepensioneerde vond dat hij te laat was geïnformeerd over de

vervolg pag.2 >

IN DIT NUMMER

Resultaten RELX	2	Nieuwe Zijds Voorburgwal	5
Commentaat Jeroen	2	En wat dies meer zij, deel 3	6/7
Op bezoek bij Margreet en René	3	Ed Vermij	8

> vervolg van pag.1

wijziging van zijn pensioenrechten. De rechtbank was het met hem eens, maar vond het niet verantwoord om daarvoor de overgang van het pensioen terug te draaien (het fonds van de loodsen was één van de drie die al op 1 januari dit jaar zijn overgegaan).

Er spelen ook een financiële bezwaren tegen het voorstel: als sommige pensioenfondsen niet overstappen, of wanneer de bestaande rechten van het al opgebouwde pensioen volgens het oude stelsel blijven doorlopen, betekent dat extra kosten om twee stelsels in de lucht te houden. Daarnaast moet de overheid op minder inkomsten rekenen, omdat in het nieuwe stelsel minder pensioenpremie hoeft te worden ingelegd en dus in het oude stelsel meer premie van het belastbare inkomen afgaat. Dat zou om 1 tot 2 miljard euro gaan, terwijl de coalitie al op allerlei punten naarstig op zoek is naar miljarden.

Onrust en chaos

Overigens was en is er binnen de coalitie geen overeenstemming. Dat is ook de reden dat het plan niet in het Hoofdlijnenakkoord was opgenomen. Met name de VVD blijft voorstander van het nieuwe pensioenstelsel en is tegen

het NSC-amendement. "Dit zorgt voor onrust en chaos in de grootste sociaaleconomische hervorming sinds de Tweede Wereldoorlog", aldus Kamerlid Thierry Aartsen van de VVD. Hij wees er ook op dat op een amendement geen zogeheten uitvoeringstoets van toepassing is, waarbij gekeken wordt naar de praktische uitvoerbaarheid. De meeste partijen in de Eerste Kamer zijn voor het nieuwe pensioenstelsel, zodat het plan van NSC daar waarschijnlijk zal sneuvelen. Met name NSC zelf is niet vertegenwoordigd in de senaat, en de PVV heeft er veel minder zetels dan in de Tweede Kamer. Overigens is nog niet bekend hoe de PVV tegenover het voorstel staat, maar bij het debat destijds over de Wet toekomst pensioenen kreeg Pieter Omtzigt steun van de PVV voor een raadpleging onder pensioendeelnemers.

Een saillant punt in de hele discussie is dat de verantwoordelijk minister, Eddy van Hijum van Sociale Zaken, als lid van NSC de huidige wet zal moeten verdedigen en dus het voorstel van zijn eigen partij zal moeten ontraden. Hij moet dan de Kamer adviseren tegen een van de belangrijkste verkiezingsbeloftes van zijn partijleider Omtzigt te stemmen.

Weer een uitstekend jaar voor RELX

Half februari kwam RELX naar buiten met de resultaten over het afgelopen jaar. Die waren weer uitstekend. De omzet is met 7% gegroeid en de winst met maar liefst 10%.

Het bedrijf heeft daarom besloten niet alleen het dividend te verhogen (met 7%) maar ook de inkoop van eigen aandelen stevig verder te verhogen, van 1 miljard pond naar 1,5 miljard.

Alle divisies droegen aan de goede re-

sultaten bij, maar met name Risk met 8% groei en Legal met 7% staken er bovenuit. Volgens financieel topman Nick Luff zijn de goede cijfers het gevolg van de toepassing van AI bij alle divisies, en is het eind daarvan nog niet in zicht.

Wat betreft niet-financiële informatie: het aandeel vrouwelijke werknemers wereldwijd is net als vorig jaar 51% maar het aandeel vrouwelijke managers is met 1 procentpunt gestegen naar 46%.

COMMENTAAR

Jeroen Hogendorp

De pogingen van Pieter Omtzigt om het nieuwe pensioenstelsel jaren nadat de wetgeving is aangenomen alsnog aan te passen, komen ongetwijfeld voort uit de beste maatschappelijke bedoelingen. Maar hij verliest daarbij toch echt de grote nadelen uit het oog van zijn plan om deelnemers aan een pensioenfonds via een referendum te laten stemmen over de invoering van het nieuwe stelsel. Ik heb geprobeerd dat in het openingsartikel van dit nummer duidelijk te maken.

Intussen blijven de pensioenfondsen druk bezig met de invoering ervan. Per 1 januari hebben de meeste overeenstemming bereikt met hun bedrijf of hun sector over de details van de transitie. Wat me opviel aan de indexatie van de grote pensioenfondsen, met name ABP en PfwZ, is dat ze terughoudend waren de ruimte die de dekkingsgraden boden, te benutten om de pensioenen te verhogen. Ook PGB heeft met een dekkingsgraad van meer dan 116% besloten slechts een indexatie van 0,4% toe te passen, ofwel ruim minder dan de inflatie. Het moge duidelijk zijn dat de pensioenfondsen bezig zijn reserves op te bouwen in aanloop naar de feitelijke overstap per 1 januari 2027. Op zich is dat niet onverstandig, maar het valt wel te bezien of de buffers op die datum voor hetzelfde doel gebruikt worden als wanneer ze nu gebruikt zouden zijn voor indexatie.

Hoofredactie: Jeroen Hogendorp

Eindredactie: Elly Tjoa en Paul Klein

Vormgeving: Jos Wachelder

Bijdragen: Willeke van Cattenburch, Hiske

Gerbrandy, Ed Vermij, Corry den Ouden

Redactieadres: Rustenburgh 15, 1111 VD Diemen,

T: (06) 801 55 332 E: redactie@vgeo.nl

Website: www.vgeo.nl

Vragen of mededelingen? Als er veranderingen optreden, bijvoorbeeld door verhuizing of overlijden, kunt u dit kenbaar maken bij onze penningmeester Herman Engelen,

Vechtensteinlaan 60, 3601 CL Maarssen.

T: 0346-566350 E: penningmeester@vgeo.nl

Voor zaken betreffende bestuur en organisatie

kunt u contact opnemen met Paul Klein,

Thierensweg 15, 1411 EW Naarden.

T: 035-5389607, E: pagklein@planet.nl

Lidmaatschap en contributie: VGEO-leden betalen jaarlijks €14,- contributie.

Een vrijwillige verhoging van dit bedrag wordt zeer op prijs gesteld.

Contributie s.v.p. overmaken op ING-rekening NL27 INGB 0000 100 802. t.n.v. Vereniging van Gepensioneerden Elsevier-Ondernemingen. Nadere informatie: Herman Engelen, E: penningmeester@vgeo.nl

De volgende Nieuwsbrief verschijnt mei 2025.

Kopij moet uiterlijk 2 mei binnen zijn.

ES NIEUWSBRIEF

Op bezoek bij... **Margreet en René**

Voor het eerst sinds tijden kan uw interviewer in de persoon van Hiske Gerbrandy weer eens op de fiets op bezoek. En natuurlijk regent het pijpenstelen. De ontvangst is allertelkijkst met iets lekkers bij de koffie. Margreet Runge en René l'Ecluse wonen al 30 jaar samen in deze architectonische vernieuwbouw in De Baarsjes, een stadsdeel dat toentertijd aan behoorlijk verval onderhevig was. De woningen aan de overkant zijn daarentegen gerenoveerd in de klassieke Amsterdamse stijl. Op mijn vraag naar zijn achternaam vertelt René dat zijn voorouders 'economische vluchtelingen' waren die zich in vroegere eeuwen hebben gevestigd in Leiden om in de lakenindustrie te gaan werken. Beiden hebben zich tot in de puntjes voorbereid op dit interview.

Dubbel interview

Het is mijn eerste dubbelinterview voor de Nieuwsbrief. Dus begin ik met de vraag: hoe hebben Margreet en René elkaar leren kennen? En hoe was het om als stel bij Elsevier te werken?

Margreet: ik begon na mijn fotografieopleiding in 1990 in deeltijd bij Elsevier om alvast een regelmatig inkomen te hebben. Ik kwam bij Nicoline Kwakkelstein op de kamer en hing enkele foto's van mijn hand aan de muur. René kwam als medewerker postkamer in die tijd natuurlijk regelmatig langs met de post en zag mijn foto's hangen. Hij en ik hebben een zelfde - grafische - interesse en we raakten aan de praat. Hij nodigde mij een keer uit bij hem thuis om zijn tekeningen te bekijken, en van het een kwam het ander. Begin 1991 waren we een stel.

René: ik herinner mij dat wij tijdens de Golfoorlog verkering kregen. Mijn persoonlijke geheugen werkt blijkbaar zo dat ik zaken vaak koppel aan grote politieke gebeurtenissen of sportevenementen. Ik had Margreet een paar keer bij de tramhalte zien staan, en dacht: wat een leuke vrouw! De postkamer was ook nog eens vlak bij haar kantoor.

Zij zijn niet altijd tegelijk aan het werk geweest. René werd een keer weg gereorganiseerd en kwam toen via een uitzendbureau weer terug bij Elsevier. Tot en met het Millenniumgebouw hebben zij beiden bij Elsevier gewerkt. Veel mensen wisten niet dat zij een stel waren. Ze lunchten niet samen op kantoor, en gingen meestal apart naar het werk. René moest veel vroeger beginnen. Margreet ging eerst

nog wel eens bij René achterop op de fiets, maar hij fietste misschien wat te overmoedig. Margreet heeft het helemaal gehad met fietsen in Amsterdam en loopt of pakt de tram.

Met plezier vertelt Margreet over het grote eindejaarsfeest van Elsevier in de Joop van den Ende studio's in Aalsmeer op 14 december 1990. René trad daar op als Pointer Sister samen met collega's Anno Meijer en Arjen Kepel, en werd derde in de door Henny Huisman gepresenteerde Playbackshow. Zij moesten naar een travestiewinkel op de Haarlemmerdijk voor de juiste maat damespumps. Zij hadden nog geen verkering, maar Margreet had al wel een oogje op hem. René weet ook nog te vertellen dat er in die beginjaren heel veel feestjes plaatsvonden op de vrijdagmiddag. Overdag bediende hij vanuit de postkamer de slagboom, en die moest hij wel eens weghalen voor zo'n borrel omdat de vertrekkende gasten soms te diep in het glaasje keken en gewoon tegen de slagboom aan reden.

Na het interview komen enkele albums op tafel met inderdaad heel veel feestelijke foto's van onder meer het optreden van René. (Zie ook de [website van VGEO](#))

Leven voor Elsevier; eerste baan bij Elsevier

René: Ik ben geboren in Diemen vlak bij het oude Ajax-stadion en speelde graag buiten. School kon mij niet zo boeien, liever zat ik te tekenen of te lezen. Net als mijn vader vond ik een baan in de techniek, als vliegtuigmaker bij KLM.

Ik reisde veel, en wilde journalist worden. Dus weer naar de schoolbanken, maar dat was geen succes.

Ik woonde op zeker moment samen met Bob van Gastel (hij werkte bij Elsevier onder Pam Mulvihill), en hij tipte mij voor een tijdelijke baan in de postkamer op de Molenwerf. In 1984 ging ik er aan de slag als losse kracht. Ik reisde veel en als ik terugkwam kon ik er zo weer aan de slag. Ik herinner me vooral veel plezier op de werkvloer. Ik was toen best verlegen, maar wende al snel aan al die mensen om mij heen. Elsevier was toen al een divers bedrijf, kende geen rangen of standen. Collega's van andere afdelingen bleven juist bij ons hangen voor een praatje. Ik denk graag terug aan kleurrijke figuren als Anno Meijer (wie kent hem niet) en mijn chef Wim Justus. Het werk was leuk, je moest wel nadenken bij het post sorteren maar niet te veel. Je kon ondertussen naar de radio luisteren. Ik had veel vrijheid, het was soms hard werken, maar ook lekker rondlopen en een praatje maken. Ik hield van tekenen, er waren altijd papier en stiften op het werk om bijv. cartoons van collega's te maken. In die tijd bleek mijn passie voor yoga en heb ik allerlei opleidingen gedaan.

Ik werd natuurlijk ook serieuzer bij het klimmen der jaren en vanwege mijn relatie met Margreet. Yoga was toen populair aan het worden en ik heb uiteindelijk een eigen studio opgestart. Wat begon als hobby is een beetje uit de hand gelopen en werd mijn vak.

Margreet: toen ik René leerde kennen, nam ik al jaren yogales. Hij vond dat hij > pag.4

het beter uit een boekje kon leren dan van een leraar. Ik adviseerde hem toch eens les te nemen. Korte tijd later begon hij aan de lerarenopleiding.

Oorspronkelijk ben ik opgegroeid in de Betuwe, en kwam na allerlei omzwervingen in Amsterdam terecht; ik werkte eerst bij verschillende milieu-actiegroepen, wij verzetten ons met Stichting Reinwater tegen de vervuiling van de Rijn met giftige stoffen leidend tot een internationaal watertribunaal. Daarna deed ik de fotografie-opleiding, ik wilde fotojournalist worden. Wel grappig dat René en ik dezelfde droom hadden en dat die qua schrijven uiteindelijk is uitgekomen.

In 1990 stuurde ik een open sollicitatie naar Elsevier. Albert Fischer en Carma Schilpp namen mij aan voor het versturen van een tijdschriftenladdertje (promotie) per e-mail. Mail was toen nog helemaal nieuw. Uitgevers stonden over mijn schouders mee te kijken als ik een e-mail opstelde en verstuurde. Er waren secretaresses die daar niet (meer) aan wilden, zeker niet aan een beeldscherm. Na 13 jaar was de tijdschriftenladder overbodig, en kwam ik bij de bureau-redactie Physics als Publishing Assistant. Alhoewel later aangeboden, wilde ik geen managementrol, te lange en te veel werkdagen. Ik wilde tijd houden voor mijn hobby's: het milieu, en werken als groenvrijwilliger op Stadsboerderij Zimmerhoeve in Amsterdam. Behalve tuinieren deed ik ook educatief werk voor de kinderen en hun ouders (ik schreef artikelen als "koolhydraten wereldwijd"). Ik hou enorm van natuur. Ik herinner me dat ik op de Molenwerf op de vijfde etage met collega André (een echte vogelaar) regelmatig uit het raam stond te kijken; het oude Sloterdijkstation was afgebroken, de nieuwe kantoortorens stonden er nog niet. Soms namen we de verrekijkers ter hand om een biddende valk te spotten boven het braakliggende terrein. André wilde graag hijskraanchauffeur worden en heeft uiteindelijk die passie ook gevolgd.

Loopbaan

René: inmiddels werkte ik in vaste dienst voor Piet Out op de Airfreight room naast de postkamer. Later verkasten we naar

magazijn Diemen en werd Eddy Goedhart mijn baas. Ik was toen druk met mijn studies. Na wat grafische cursussen begon ik aan een yoga lerarenopleiding en kwam het van lesgeven. Ik huurde een gymzaaltje bij de Max Havelaar school tegenover de Overmolen. Mijn eerste leerlingen waren vooral collega's en vrienden. Ik was vermoedelijk de meest gestreste persoon in de zaal, maar de leerlingen waren enthousiast. Zo werd mijn passie langzamerhand mijn werk. Tijdens postrondes hielp ik collega's met een juiste houding achter het bureau, en soms met massages van schouder en nek. Ik behandelde collega's ook wel thuis met Shiatsu, een Japanse manuele therapiemassage. Om meer tijd voor de massages e.d. te hebben, kreeg ik via oud-collega Johan Finders een baan van 10 u/wk bij het Electronic Warehouse.

Daar zat ik bij Paul Klein op de kamer, en heb ik Jeroen Hogendorp leren kennen. Ik vond vlakbij huis een leegstaande garage, en dat werd de Yoga-Garage (www.yogagarage.nl). Ik heb nog enige tijd bedrijfsyoga mogen geven op de Radarweg, met materiaal en ruimte betaald door Elsevier. Dat was toen nog best vooruitstrevend voor een werkgever, nu is dat meer een gewone arbeidsvoorwaarde. In 2013 nam ik ontslag en richtte mij volledig op mijn werk in mijn eigen studio.

Margreet: de Physics bureauredactie herinner ik mij vooral als een heel gezellige club, met borrels, uitjes, en de jaarlijkse kerstviering niet te vergeten: met een zeer welbespraakte en uitbundige kerstman in de persoon van Jan Visser. (Ook hiervan foto's bij Margreet beschikbaar.) Er werkten zo'n 120 mensen toen we naar de Radarweg verhuisden en dat werden er al snel minder. Ik mocht ook vertrekken, naar de Advertising Production Department van Avril Hofman. Wij plaatsten aan het einde van het productieproces de advertenties in de journals. Het grafische deel ervan sloot mooi aan op mijn fotografische interesse. De papieren tijdschriften verdwenen langzamerhand en na 8 jaar wij dus ook. Ik was inmiddels 60 en werd ontslagen (voor mij de 4de reorganisatie). Na bijna 30 jaar bij Elsevier vond ik het op dat moment mooi geweest. In 2019 vertrok ik met een goe-

de afvloeiingsregeling.

Na Elsevier

Margreet: ik heb altijd al geschreven: brieven, dagboeken, educatief materiaal. Daarbij is digitalisering leuk en aardig, maar ik hou nog steeds erg van papier. Ik begon aan een historische roman: hoe was het leven in de Baarsjes 3 eeuwen geleden, dus net na de Gouden Eeuw? Wat gebeurde er buiten de grachtengordel? Het is een soort misdaadroman geworden. De eerste uitgever die ik benaderde zei gelijk ja; ik was verbluft, had er op gerekend dat ik het boek in eigen beheer zou moeten uitgeven. Plotseling zat ik weer in een uitgeefproces, maar nu als auteur. De titel is "De Geur van Kardemom", onder het pseudoniem Mirne Rooijakker. Op het omslag zie je een tekening van o.a. herberg De Drie Baarsjes, waarnaar het stadsdeel is genoemd. Er was toen natuurlijk alleen weiland, maar aan de Kostverlorenkade was al veel bedrijvigheid, die men niet in de grachten-gordel wilde. Ik heb er 4-5 jaar research op zitten, en ben inmiddels aan een nieuw werk bezig, weer een historisch verhaal, en weer over Amsterdam.

Ik zit met een echt schrijversechtpaar aan tafel. Allebei met een boekpublicatie waar je u tegen zegt. Want René heeft als Leo Plukvis ook een titel op zijn naam (een absurdistische krimi getiteld "Het Geduld van Luik") die bij uitgever Ellessy is gepubliceerd. Daarnaast heeft een collega van René van de yoga studio een boekje samengesteld met tekeningen/cartoons van René uit de yoga praktijk (zie bijgaand voorbeeld).

René: ik heb ideeën voor een volgend verhaal, maar ben nu vooral druk met het ontwikkelen en op papier zetten van mijn yogakennis. Yoga is de rode draad in mijn leven. Ik ben er al jong mee begonnen om mijn hoofd tot rust te brengen. Het is zo veelomvattend dat je je vanzelf blijft verdiepen in anatomie, fysiologie, filosofie en ook in de geestelijke gezondheid van de mens. In yoga komt dat mooi samen. Veel van mijn klanten zijn tegenwoordig, net als ik, al wat ouder. Yoga helpt me (tot nu toe) om fit te blijven. Het is nuttig voor lijf en leden, maar kan vooral ook een rustpunt zijn en helpen in het soe- >

De Amsterdamse krantenboulevard Nieuwezijds Voorburgwal vanaf de 19e eeuw

Niet alleen Elsevier-pensioneerden verlenen medewerking aan VGEO-activiteiten, ook dag- en weekbladjournalisten zijn actief als zeventiger. Paul Arnoldussen (ex-journalist bij Het Parool) en Rudie Kagie (ex-redacteur bij Vrij Nederland) hebben op hun 67ste het tijdschrift Argus opgericht. Al weer 180 nummers zijn er inmiddels verschenen, elke twee weken en alleen op papier. Tal van bekende oud-journalisten (John Jansen van Galen, Cisca Dresselhuys, Tom Pauka, Salomon Bouman, Jean Pierre Rawie, enz.) schrijven erin. Argus is behalve natuurlijk die mythologische figuur met honderd ogen ook het personage uit de Marten Toonder-strips, die rattige journalist met een sigaretje tussen de lippen en blocnote binnen handbereik. Een paar jaar geleden is er een beeldje van stripfiguur Argus geplaatst op de Nieuwezijds Voorburgwal in Amsterdam, als een ode aan die vele kranten- en tijdschriftuitgeverijen en hun journalisten die er gewerkt hebben.

Tot 150 jaar geleden was hier nog niet heel veel bedrijvigheid, hoewel elek-

> pel meebewegen in onze almaar veranderende wereld, lichamen en omstandigheden. Aan dat aspect hoop ik steun te blijven houden in het ouder worden. Het adres van René's studio: Jacob van Lennepkade 309.

Wat vind je van VGEO?

René: Ik ben drie keer mee geweest met het VGEO-uitje. Heel leuk om al die oud-collega's terug te zien en te spreken onder het genot van stadscultuur, hapje en drankje.

Margreet: Ik ben nu drie jaar lid/donaateur, en ben een aantal keren mee geweest met het jaarlijkse uitje. Heel goed verzorgd, en leuk om dan allerlei oud-collega's nog eens tegen te komen. Ook de nieuwsbrief houdt ons goed op de hoogte van ontwikkelingen binnen en buiten Elsevier, toen en nu.

tricieit en telegraafverbindingen (Hoofdpstkantoor, nu Magna Plaza) in opkomst kwamen. De Nieuwezijds Voorburgwal en de Spuistraat telden toen slechts een handvol uitgeverijen. De (ook buitenlandse) dag- en weekbladpers had te maken met zeer hoge belastingtarieven op papier, waardoor een abonnement voor de gewone burger onbetaalbaar was. Alleen zakenlieden en vermogende burgers konden zich een abonnement veroorloven; daarom stond in de weinige kranten die er toen waren eigenlijk alleen maar zakennieuws, dus geen lokale berichtgeving. De naam Algemeen Handelsblad (opgericht in 1828 en tot 1970 voorloper van nrc) spreekt dan ook boekdelen. Rond 1850 werden er aan de Nieuwezijds Voorburgwal en directe omgeving verder alleen nog de Amsterdamsche Courant (werd in 1848 een dagblad) en het katholieke dagblad De Tijd (sinds 1843) uitgegeven.

Onbedrukte vellen papier (rollen papier voor een rotatiepers waren er toen nog niet) moesten vooraf van de drukkerij naar het postkantoor vervoerd worden en elk vel werd er van een duurbetaald stempel voorzien. Dat verplichte zegel maakte de productiekosten dubbel zo duur!

Het was bovendien geen sinecure om die zware, met papier beladen karren over de hoge bruggen van de toen nog

ongedempte Nieuwezijds Voor- en Achterburgwal (nu Spuistraat) te duwen.

Midden 19de eeuw kwam er dan ook veel protest tegen. Maar niet bij het katholieke Dagblad De Tijd. Daar was de priester/oprichter een verklaard tegenstander van de afschaffing; een betaalbare krant zou het volk immers onnodig wijzer maken, hetgeen past in de snode uitdrukking "Houd jij ze arm, dan houd ik ze dom".

Het jaar 1869 werd een kenteringsjaar: door afschaffing van het dagbladzegel konden alle abonnementstarieven met vele tientallen procenten worden verlaagd en er kwamen meerdere edities per dag. Veel uitgevers durfden een nieuwe krant te gaan uitbrengen en daardoor werd de Nieuwezijds Voorburgwal met omliggende straten en stegen de Fleet Street van Amsterdam genoemd: tal van nieuwe uitgevers, redacteurs, zettters en drukkers bevolkten deze buurt, maar ook reclamebureaus en persagentschappen. Zo bleef deze straat (met zijstegen en de Spuistraat) een eeuw lang het middelpunt van de hoofdstedelijke en ook landelijke dag- en weekbladpers. Ook de Noordhollandse Uitgeversmaatschappij zat op nr. 68-70.

Na 100 jaar werd het echter te druk, met veel meer autoverkeer en met veel grotere oplagen die dag en nacht de persen moesten verlaten om vervoerd te worden naar alle delen van het land. Daarom verdween ook uit de smalle Spuistraat de blauwe tram naar Zandvoort; de opstaphalte bevond zich tot 1957 pal naast het huidige Athenaeum Nieuwscentrum.

Ook de beroemde Londense krantenboulevard Fleet Street had met die verkeersdruk te maken - op de foto van **eind juli 1969** zien we aan de uithangende klok aan de gevel dat het spitsuur is. Hier waren zowel redacties als drukkerijen van de Daily Telegraph en de Daily Express, The Times en van vele andere kranten gehuisvest. De rode bussen, de vele taxi's en ander verkeer liet niet

> pag.6

> vervolg van pag.5

meer toe dat hier op economische wijze een krant kon worden uitgegeven.

Net als de Nieuwezijds Voorburgwal telt ook Fleet Street in de City of London in de 21ste eeuw geen enkel krantengebouw meer. Die drukte is dus weer voorbij en kijk maar hoe rustig het hier nu is geworden, vooral daar waar de tram op een vrije baan door het gras rijdt en waar geen doorgaand autoverkeer meer is. Al die vele tientallen krantenbedrijven zijn verdwenen, opgeheven of verhuisd naar ver buiten het centrum van de stad. Zo vertrok de Volkskrant al in 1964 vanuit gebouw Concordia (nr. 327, op de foto achter het Argus-beeldje), Het Vrije Volk in 1972 (van waar nu het Renaissance-hotel is), de Telegraaf (nr. 225) naar de Basisweg in 1974. Dagblad De Tijd kende in 1971 nog even zijn zwanenzang, toen redacteurs vanuit hun Kasteel van Aemstel (nr. 67) de straat opgingen, colporterend met de uitgave "Wij gaan door met DE TIJD! doe mee". Drie jaar later was het voorbij en werd het een weekblad, dat weer iets later opging in HP De Tijd en dat nu een maandblad is.

Anno 2024 is op de Nieuwezijds Voorburgwal die 20ste eeuwse hectiek geheel verdwenen. Ga dus lekker even genieten van een drankje op het terras van het Stadspaleis, een voormalige houten politiepost nabij het oude Telegraafgebouw, en kijk naar het beeldje van Argus daar aan de overkant. Met zijn honderd ogen heeft hij je al lang opgemerkt.

Paul Klein

Elsevier - EN WAT DIES MEER ZIJ

Willeke Casteren van Cattenburch stelt herinneringen aan haar vele jaren in dienst van Elsevier op schrift. Dit is de **zestiende** aflevering.

De afdeling advertentieacquisitie (3)

Skyline Manhattan

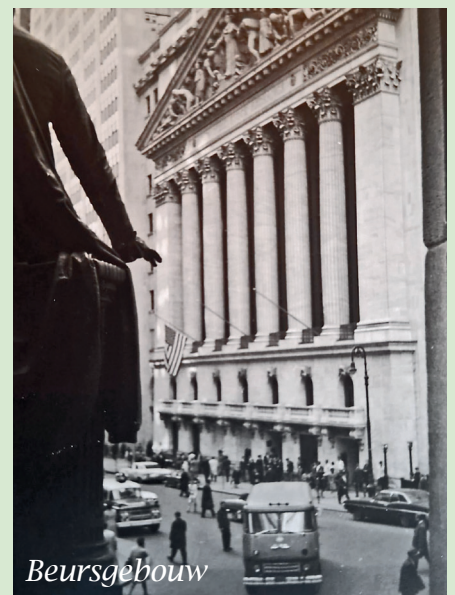
Mijn eerste bezoek aan New York City

Na afloop van de FASEB-Meeting in Atlantic City vertrok ik met een klein toestel naar New York om daar mijn vakantie te gaan doorbrengen. Dr. Harry Seneca haalde mij af bij de Terminal en installeerde me in het kleine maar doeltreffende appartement dat ik mocht gebruiken. Het was inderdaad compact maar leuk gelegen in downtown Manhattan, waar je door de smalle straten meteen bevangen werd door de hoogte van de gebouwen. In Nederland had ik al een goede kaart van New York gekocht en had me aardig voorbereid, dacht ik. Maar de afstanden vallen behoorlijk tegen, vooral als je lopend gaat verkennen - wat wel de beste manier is om de stad tot je te laten doordringen, mits met de juiste wandelschoenen!

De volgende morgen ben ik naar de zuidpunt van Manhattan gelopen en kwam onderweg langs het Peter Stuyvesant monument. Stuyvesant* was een van de belangrijkste opvolgers van de eerste gouverneur van Nieuw-Nederland, Peter Minuit, die in 1625 door de West-Indische Compagnie - opgericht in 1621 - was aangesteld. Minuits belang-

rijkste wapenfeiten waren de aankoop van het eiland Manhattan van de Indianen voor 60 gulden en de verandering van de naam in Nieuw-Amsterdam. Op de zuidelijke punt van het eiland werd Fort Amsterdam opgericht en dat werd de zetel van de regering.

Peter Stuyvesant was een stugge Fries maar wel met een militaire achtergrond en studie aan de universiteit van Franeker. Op eerste kerstdag 1645 vertrok hij, net getrouwd, vanaf Texel met "De Prinses" samen met zijn jonge Franse vrouw, zijn zuster Anneke en haar drie zonen, gevolgd door drie schepen met huisraad

Beursgebouw

Vrijheidsbeeld

en personeel. Na een verblijf op Curaçao (voor grote schoonmaak, inname van water en vers voedsel, denk ik) arriveerde het prachtig uitgedoste gezelschap op 27 mei 1647 in Nieuw-Amsterdam. Stuyvesant ontpopte zich al gauw als een niet plooibare tiran. Op vloeken stond een boete maar de grootste zonde was kritiek leveren op het gezag van de autoriteiten. Bovendien waren alle niet-calvinistische godsdiensten verboden. Dit intolerante gedrag waar geen inspraak mogelijk was bereikte ook de Staten-Generaal in Nederland, wat dan weer resulteerde in een verzegelde envelop voor Peter Stuyvesant, waarin verzocht werd de burgers meer inspraak te geven. Het instellen van een burgerraad die bestond uit drie boeren, drie ouderlingen en drie burgers, bracht daar verbetering in.

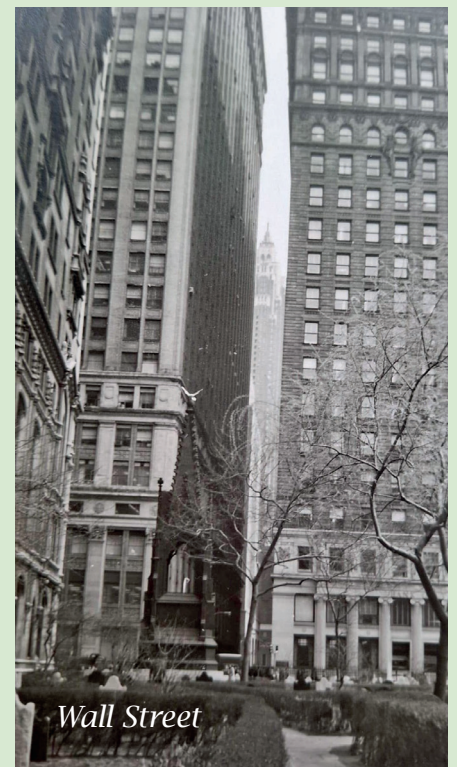
Een goede verstandhouding met de indianen was van levensbelang en Peter Stuyvesant zag daar persoonlijk op toe. Hij was dan ook stomverbaasd toen in zijn afwezigheid een aanval plaats vond waarbij wel honderd burgers de dood vonden en een grote plundering plaatsvond. Tussen de onderlinge ruzies door werden de grensverschillen met de Engelsen, die in Massachusetts een kolonie hadden gesticht, steeds heftiger. In 1660 werd Karel II koning van Engeland. De zoon van gouverneur Winthrop van Massachusetts was inmiddels naar Engeland gereisd en haalde Karel II gemakkelijk over om heel de Nieuwe

Wereld met inbegrip van Nieuw-Nederland aan hem te geven. Korte tijd later gaf Karel II Nieuw-Nederland nogmaals weg, maar nu aan zijn broer, de hertog van York. Die leende van zijn broer vier grote oorlogsfregatten om zijn nieuwe land te kunnen opeisen! Terwijl Peter Stuyvesant in het noorden op bezoek was, bereikte hem het nieuws dat vier oorlogsfregatten in het smalste gedeelte van de haven van Nieuw-Amsterdam lagen en dat hem werd verzocht zich over te geven door het hijsen van de witte vlag op het fort. Woedend zwoer de koppige Fries dat hij nooit het schiereiland zou opgeven. Even later bleek dat de Engelsen al op Breuckelen waren geland en dat de burgers inmiddels een petitie hadden getekend waarin Peter Stuyvesant werd verzocht zich over te geven. Toen hij las dat ook zijn zeventienjarige zoon had getekend gaf hij zijn verzet op. Op 7 september 1664 werd Nieuw-Amsterdam omgedoopt tot New York, vernoemd naar de nieuwe eigenaar.

Hoewel de West-Indische Compagnie de herhaalde verzoeken om versterking had genegeerd, werd Peter Stuyvesant ontboden om zich te verantwoorden over deze "schandalige overgave". Zo leek hij de zondebok te worden maar de burgers pikten dat niet. Brieven stroomden binnen met verklaringen dat hij weliswaar een tiran was geweest, maar ook een goed bestuurder die voor de verbetering van de stad had gevochten. Hij mocht terugkeren en leefde later met vrouw Judith en hun twee zonen op een grote boerderij "Bowery", op een stuk grond dat zich uitstreckte van 6th Street tot 17th Street en van Fourth Avenue tot de East River. Hij stierf in 1672 en zijn vrouw volgde een paar jaar later. Per testament verzocht zij haar nageslacht een kerk te bouwen. Dit werd de St. Mark's in de Bowery waar Peter Stuyvesant en zijn vrouw in een graftombe werden begraven.

Na de overgave van het fort door Peter Stuyvesant aan kolonel Nicolls kwamen de Engelsen en de Nederlanders bijeen op de boerderij van Peter Stuyvesant om het overdrachtscontract op te stel-

len en te tekenen: De burgers kregen vrijheid van godsdienst, mochten hun privébezittingen behouden en het erfrecht bleef van kracht zoals de Hollanders dat gewend waren. Nederlanders zouden kunnen blijven emigreren naar New York zoals in het verleden en de schepen kregen vrijheid van navigatie. Nieuw-Amsterdam met het grote gebied eromheen werd van nu af New York genoemd. Fort Amsterdam werd Fort James en Fort Orange, Albany. Nicolls voegde Haarlem, dat net stadsrechten had verkregen, bij New York, als Harlem. Dit tot ongenoegen van de bewoners die nu voor hun land eigendomsrechten moesten gaan betalen. Velen keerden daarom terug naar Europa of vestigden zich in Nederlands Guyana, het huidige Suriname. De Nederlands Hervormde Kerk kreeg gedurende honderd jaar nog dominees uit Nederland, die onder toezicht bleven van de Kerkeraad van Amsterdam, terwijl de Engelsen garant stonden voor hun salarissen.

voetnoot: *Voor de gegevens over Peter Stuyvesant heb ik me losjes georiënteerd op het boek "New York, stad voor Nederlanders", geschreven door Jos en Wilma de Wit, Uitgeverij J.H. Gottmer - Haarlem.

Wordt vervolgd.

Reacties: fam.casteren@home.nl

ED VERMIJ

begon in 1963 als corrector bij Uitgeversmaatschappij Elsevier. Bij Bonaventura/Annoventura was hij vele jaren (hoofd)redacteur van het Almanakken-fonds met als belangrijkste titel Elseviers Belasting-Almanak.

mr. S. Stoffer, G.P.J. Schouten, directeur van Elsevier Nederland, E.N. Jonker en prof. A. Meering.

Begin bij Bonaventura

Na een aantal jaren corrigeren en persklaar maken werd ik in 1972 gevraagd om bureauredacteur te worden van de afdeling Jaaruitgaven van B.V. Uitgeversmaatschappij Bonaventura met toen nog als enige uitgaven Elseviers Belasting-Almanak en Elseviers Almanak voor de Vennootschapsbelasting. Voor mij waren deze titels niet onbekend, want vanaf het eerste jaar op de correctie-afdeling had ik die uitgaven al gecorrigeerd. Na een paar jaar deed ik dit freelance, want Wim Kieken, die voor deze uitgaven verantwoordelijk was, vond dat de correctie wel erg zwaar werd belast door Simon Vermeent, chef van de correctiekamer. Ik schreef al eerder dat de budgetten voor correctie en redactie erg krap waren en in verband daarmee meende Simon dat hij wel een flink aantal extra uren ten laste van de Belasting-Almanak kon boeken, want dat was immers een zeer winstgevende uitgave. Een paar jaar later vond André With, de hoofdredacteur van de Winkler Prins Encyclopedie, dat hij mijn oud-collega's Jan van den Berg en Bram Dekker maar beter bij de WP-redactie in dienst kon nemen omdat er naar zijn terechte mening wel erg veel correctie-uren op de Winkler Prins Encyclopedie werden geboekt. En dus vertrokken Jan en Bram van de Spuistraat naar het kantoor aan de Herengracht en nog weer later naar de kantoren in Rivierstaete op de Amsteldijk in de zogenaamde Apenrots.

Al in de tijd toen ik de Belasting-Almanak en de Almanak voor de Vennootschapsbelasting in de avonduren freelance corrigeerde had ik laten zien dat ik naast het corrigeren ook veelvuldig suggesties deed om teksten aan te passen en ook vragen stelde over de juistheid van sommige gegevens. Dat was dan ook de aanleiding voor Wim Kieken om mij als bureauredacteur in dienst te willen nemen.

Oorspronkelijk kende de Belasting-

Almanak drie auteurs: prof. A. Meering, voormalig Hoofd Wetgeving van de Belastingdienst, mr. S. Stoffer, vice-president van de Hoge Raad, en E.N. Jonker, directeur van de Belastingdienst in Delft. Na verloop van een aantal jaren werd het auteursteam uitgebreid met mr. W. Buis, stafmedewerker wetgeving bij het Ministerie van Financiën. Weer jaren later kwamen er geleidelijk nog enkele auteurs, voornamelijk van het Ministerie van Financiën.

Het belangrijkste onderdeel van de Almanak volgde de vragen van de aangifte en daarnaast waren er hoofdstukken over een groot aantal afzonderlijke onderwerpen. Ik hield goed in de gaten dat over eenzelfde onderwerp ook een gelijk fiscaal advies werd gegeven. Alleen ik las namelijk de Almanak ieder jaar weer van A tot Z, de auteurs lazen slechts hun eigen aandeel.

Alle vragen en voorstellen voor het wijzigen van tekst besprak ik met de heer Jonker. In vele sessies bespraken wij urenlang de vragen en opmerkingen en suggesties, in Delft of in Amsterdam, een enkele keer nog afgesloten met een etentje in een gezellig restaurantje in de binnenstad van Amsterdam of in een pannenkoekenhuis in Delft. Ik probeerde stelselmatig ingewikkelde ambtelijke taal, daar waar mogelijk, te wijzigen in beter begrijpelijke tekst. Ik ging er altijd van uit dat wanneer een tekst voor mij niet duidelijk was die moest worden

gewijzigd. Dit leidde bij de heer Meering op een bepaald moment tot problemen: hij wilde niet dat er ook maar iets in zijn tekst zou worden gewijzigd. Ik heb toen gezegd niet zo te willen werken en dan weg te zullen gaan. Na een vergadering hierover met Wim Kieken, de drie auteurs en ik liet de heer Meering zijn starre houding varen. De heer Jonker had hem duidelijk gemaakt wat ik niet allemaal buiten zijn gezichtsveld bijdroeg aan de kwaliteit van de Almanak. De heer Meering, met wie ik verder nooit problemen heb gehad, was een uitstekende auteur, maar ja dat kon je ook wel verwachten van een voormalig Hoofd Wetgeving; hij schreef zijn teksten in een duidelijk handschrift met vulpen.

WELKOM

Als nieuw leden en donateur heten wij welkom:
Mevr. K.P. (Karena) Grundy, Elsevier Science (BMD)
Dhr. A.E.M.J. (Albert) Fischer, Elsevier Sequoia en Elsevier Science
Mevr. C.J. (Carolyn) Dickie, Elsevier Science
Dhr. H.R. (Harrie) Knol, Elsevier Science

IN MEMORIAM

De volgende leden zijn ons ontvallen:
Mevr. C.J. (Carry) Betzema-Kloosterman, Haarlem
Mevr. J. (Ans) Baronner-Borsboom, Lelystad
Mevr. T. (Toos) Smit-Roendorst, Doetinchem
Dhr. K.J. (Klaas) Groen, Huis ter Heide
Dhr. J. (Geoff) Andrew, Haarlem